

ЉИЉАНА ЂУРИШИЋ
ВЛАДИСЛАВ ИВАНОВИЋ

ЈОВАН ВУКМАНОВИЋ - МУЗЕОЛОГ И ОСНИВАЧ ЕТНОГРАФСКОГ МУЗЕЈА НА ЦЕТИЊУ

Научни рад Јована Вукмановића представља значајан допринос проучавању етнологије и фолклористике у Црној Гори. У многим пословима, нарочито у музеолошком раду, Ј. Вукмановић није имао претходника, па је, с обзиром на вријеме и услове у којима је све то почињао, утолико његов значај већи.

Велики дио своје дјелатности Јован Вукмановић је посветио музејском раду, музеологији и заштити споменика културе. У прилог томе говоре радови о овој проблематици: "Значај музеја и заштита споменика културе и природних ријеткости" објављен 1954. године и "Музеји у Народној Републици Црној Гори" објављен 1955. године. У првом раду Вукмановић истиче значај музеја, наглашавајући да се у њима "најочигледније приказују путеви којима је ишао неки народ и види се његов историјски и друштвени развитак." У другом раду даје хронологију развоја музеја у Црној Гори.

Организацијом музеја и музеолошког рада Ј. Вукмановић се почео бавити прво у Војном музеју у Београду, 1945-1947. године, а затим по позиву са Цетиња од 1949. године свој радни вијек наставља у цетињским музејима све до одласка у пензију 1972. године.

Јован Вукмановић је оснивач Етнографског музеја Црне Горе и његов први директор. Музеј је отворен 1951. године приликом обиљежавања стогодишњице смрти Петра II Петровића Његоша. Био је смјештен у Биљарди, заједно са Његошевим музејем и Музејем народно-ослободилачке борбе. У ствари, Етнографски музеј је тада добио неколико просторија за изложбу, један депо и једну канцеларију. У њему Јован Вукмановић, као једини стручни радник, предано и савјесно

обавља свој посао. Сам је сабрао и обрадио неколико хиљада предмета, разврстао их и смјестио у одговарајуће музејске збирке. Желио је да кроз преглед материјалне културе што боље прикаже традиционално црногорско стваралаштво. Сматрао је да Етнографски музеј "треба да буде централна републичка установа у којој ће се радити, у координацији са другим сродним установама, на проучавању народа и свих његових културних тековина", и да се мора "више него и једна друга културна установа приближити народу и постати средиште гдје ће бити приказан развитак народног живота од најстаријих времена до данас, са својим карактеристичним материјалним и духовним тековинама."

У свом раду Вукмановић је познат као несебичан и предусретљив човјек. То потврђује и његово ангажовање приликом прикупљања етнографских предмета и стварања етнографских збирки у Улцињу, Бару, Будви, Котору, Херцег-Новом, Никшићу, Бијелом Пољу и Пљевљима.

Његовом заслугом формирана је у Музеју добра, специјализована библиотека која представља солидну основу за бављење стручним и научним радом.

Афирмацији Етнографског музеја знатно је допринијела и публицистичка активност Јована Вукмановића. Наиме, он је 1961. године покренуо стручно-научни часопис "Гласник Етнографског музеја на Цетињу", који је и по садржају и по квалитету прилога представљао примјер како ваља радити. Вукмановић је, у ствари, умрио да окупи сараднике и одабере оно што је најкорисније за проучавање народног живота и обичаја у Црној Гори. Од 1961. до 1964. године објављена су четири броја "Гласника", да би 1964. године, интеграцијом музеја, на жалост, престао да излази овај часопис.

По одласку Јована Вукмановића у пензију 1972. године Етнографски музеј наставља да "живи свој подстанарски статус" у Биљарди све до разорног земљотреса 1979. године. Од тада се налази депонован у просторијама Владиног дома и Умјетничког музеја Црне Горе. Тек од 1987. године, када је зграда бившег српског посланства од стране СО Цетиње стављена на располагање Народном музеју, створени су одговарајући услови да Етнографски музеј, у склопу Музеја Цетиње, добије свој простор.

Наравно, и овдје треба истаћи велики допринос др Јована Вукмановића на реорганизацији и ревитализацији Етнографског музеја. Иако већ одавно пензионисан, и даље ради и прати све што је везано за Етнографски музеј и етнологију Црне Горе уопште. Несебично је помагао и учествовао у свим нашим активностима, било да се радило о етнолошком рекогносцирању терена Црне Горе, припремању тематских изложби, било о раду на концепцији за будућу сталну поставку Етнографског музеја.

Кроз дугогодишњи рад др Јован Вукмановић је иницирао и заступао, гдје год је то било могуће, идеју о оснивању етно-парка Црне Горе.

Подизањем етно-парка, сматра Вукмановић, "показали бисмо дужну бригу за чување нашег најзапостављенијег народног културног наслеђа. На овај начин бисмо га афирмисали пред нашим млађим генерацијама и страним свијетом и тиме, као свјесни и обавезни чувари споменика културе, вршили културно васпитни утицај." По Вукмановићу, најприхватљивије су три локације, и то: Брајићи, Цетиње (Груда), Ловћен (Иванова корита). У избору локације, приоритет даје Брајићима, према природним условима.

Јован Вукмановић је уложио доста труда и у организовање и рад Музејског друштва, Друштва фолклориста и Етнолошког друштва Црне Горе. У неколико наврата био је њихов предсједник. Неколико научних скупова који су одржани у Црној Гори са југословенским и међународним значајем, као и штампање више томова зборника радова са ових скупова, резултат су Вукмановићевог ангажовања.

Велику улогу Ј. Вукмановића у развоју науке о народу и народном животу, не само у Црној Гори него и шире, потврђује и његово именовање за првог предсједника Одбора за етнологију Црногорске академије наука и умјетности.

Потврда научном дјелу др Јована Вукмановића јесте и додјеливање Тринаестојулске награде, највишег републичког признања у науци Црне Горе.

ЛИТЕРАТУРА

1. Петар Влаховић, *Писци наше етнологије и антропологије*, Етноантрополошки проблеми I, Београд, 1989, стр. 289-300.
2. Јован Вукмановић, *Значај музеја и заштитне споменика културе и природних ријечкосија*, Побједа, XI, бр. 39, Титоград, 1954, стр. 8.
3. Др Јован Вукмановић, *Музеји у Народној Републици Црној Гори*, Музеји, Музеолошко-конзерваторски часопис, 10, Загреб, 1955, стр. 29-34.
4. Др Јован Вукмановић, *Етно-парк - културна потреба Црне Горе*, Побједа, бр. 3139, Титоград, 1972, стр. 10.
5. Др Јован Вукмановић, *Концепција даљњег развоја Етнографског музеја на Цетињу*, Цетиње, 1986 (рукопис).
6. Др Јован Вукмановић, *О удесу неких културно-историјских споменика на Цетињу*, Библиографски вјесник Централне библиотеке XI/1981, бр. 2.
7. Др Јаков Мрваљевић, *Концепција развоја Етнографског музеја Црне Горе*, Гласник Цетињских музеја, XI књига, Цетиње, 1978, стр. 74-93.

Ljiljana Djurisić & Vladislav Ivanović

JOVAN VUKMANOVIĆ - A MUSEOLOGIST AND A FOUNDER OF THE
CETINJE ETHNOGRAPHIC MUSEUM

Summary

The life and work of Dr Jovan Vukmanović has been dedicated to the researches in the domain of museums, museology and preservation of cultural monuments. His significance being that larger as he had no predecessors in many of the scholarly works, particularly in museology.

He was a founder of the Ethnographic Museum of Montenegro and its first director. He participated actively in the collection of ethnographic material and creation of ethnographic collections in the whole territory of Montenegro. Publications, the author of which was Jovan Vukmanovic, contributed largely to the affirmation of the Ethnographic Museum. He initiated also a scientific journal under the title "The Cetinje Museum Herald", which was later highly appraised by the readers.

Jovan Vukmanovic possessed an enormous energy, always willing to offer his assistance, to give incentives. To his last days, he diligently works and stays in touch with the latest developments in the ethnology of Montenegro and its Ethnographic Museum.

As a prominent scholar and a pioneer in the development of a scientific branch that deals with the peoples and their lives and cultures, Jovan Vukmanovic has received a due social and scholar recognition.